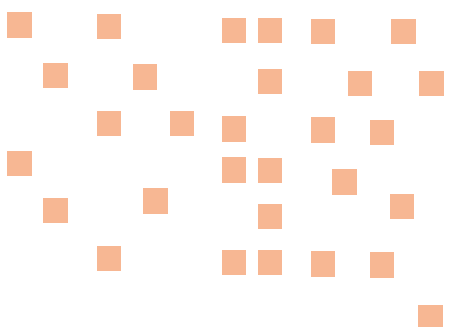

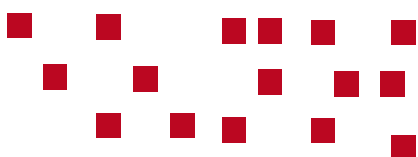
GWATEMALA

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej w Gwatemali.**

**DPU-WIKP-424/643/2026
28.10.2026**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Gwatemali.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

LUDNOŚĆ

18,255 mln^[1]

SKŁAD ETNICZNY

Metysi (mieszanka tubylczo-hiszpańska - w lokalnym języku hiszpańskim zwana Ladino) 56%, Majowie 41,7%, Xinca (tubylcy, nie-Majowie) 1,8%, mający pochodzenie afrykańskie 0,2%, Garifuna (mieszanka mieszkańców Afryki Zachodniej i Środkowej, Karaibów i Arawaków) 0,1%, obcokrajowcy 0,2% (szacunki z 2018 r.).^[2]

SKŁAD RELIGIJNY

Ewangelicy 45,7%, katolicy rzymscy 42,4%, bezwyznaniowcy 11%, nieokreśleni 0,9% (szacunki z 2023 r.).^[3]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

W 1821 roku Gwatemala po prawie trzystu latach uzyskała niepodległość od Hiszpanii. W drugiej połowie XX wieku doświadczyła serii zmieniających się rządów wojskowych i cywilnych oraz 36-letniej wojny domowej. W 1996 roku rząd podpisał z partyzantami porozumienie pokojowe formalnie kończące konflikt, którego wynikiem było ponad 100 tysięcy ofiar śmiertelnych i ponad milion uchodźców. Obecnie Gwatemala jest prezydencką republiką demokratyczną.^[4]

¹ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

² CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

³ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

⁴ Onet Podróże, Gwatemala – podstawowe informacje, 22.04.2010, <https://podroze.onet.pl/ciekawe/gwatemala-podstawowe-informacje/9nvr5p0>

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Gwatemala administracyjnie dzieli się na 22 departamenty (hiszp. departamentos, lp. - departamento): Alta Verapaz, Baja Verapaz, Chimaltenango, Chiquimula, El Progreso, Escuintla, Guatemala (pol. Gwatemala), Huehuetenango, Izabal, Jalapa, Jutiapa, Peten, Quetzaltenango, Quiché, Retalhuleu, Sacatepéquez, San Marcos, Santa Rosa, Sololá, Suchitepéquez, Totonicapán, Zacapa.^[5]

Mapa. Podział administracyjny Gwatemali.^[6]

STRUKTURA WŁADZY

GŁOWA PAŃSTWA

Prezydentem kraju jest **Bernardo ARÉVALO de León**, który objął ten urząd 15.01.2024 r., po wcześniej wygranych wyborach, które odbyły się w czerwcu 2023 r. Prezydent i wiceprezydent wybierani są bezpośrednio w wyborach powszechnych w tym samym głosowaniu bezwzględną większością głosów w 2 turach, jeśli jest to konieczne, na

⁵ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

⁶ Wikimedia Commons, File:Guatemala, administrative divisions - de - monochrome.svg, (CC BY-SA 3.0), 12.10.2012, [https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:SVG_labeled_maps_of_administrative_divisions_of_Guatemala_\(location_map_scheme\)#/media/File:Guatemala,_administrative_divisions_-_de_-_monochrome.svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:SVG_labeled_maps_of_administrative_divisions_of_Guatemala_(location_map_scheme)#/media/File:Guatemala,_administrative_divisions_-_de_-_monochrome.svg)

4-letnią kadencję (bez możliwości reelekcji). Wiceprezydentem Gwatemali jest **Karin Herrera (Karin Larissa Herrera Aguilar)**. Kolejne wybory prezydenckie są przewidziane w czerwcu 2027 r.^[7]

RZĄD I PREMIER

Szefem rządu jest prezydent Bernardo ARÉVALO de León (od 15.01.2024 r.). Prezydent mianuje radę ministrów.^[8]

PARLAMENT I WYBORY PARLAMENTARNE

Gwatemala posiada jednoizbowy parlament Kongres Republiki (Congreso de la República). Do parlamentu wybieranych jest 160 posłów (wszyscy wybierani bezpośrednio) w systemie mieszanym. Parlament wybierany jest w pełnym składzie co cztery lata. Ostatnie wybory parlamentarne odbyły się 25.06.2023 r. Kolejne wybory przewidywane są na czerwiec 2027 r.^[9]

W wyniku ostatnich wyborów poszczególne partie uzyskały następującą liczbę miejsc w parlamencie: **Vamos por una Guatemala Diferente (Vamos)** (Chodźmy po inną Gwatemalę) – 39; **Unidad Nacional de la Esperanza (UNE)** (Narodowa Partia Jedności Nadziei) – 28; **Movimiento Semilla (Semilla)** – 23; **Cabal** – 18; **Visión con Valores (VIVA)** – 11; **Inne** – 41.^[10]

SYSTEM PRAWNY

W Gwatemali obowiązuje prawo cywilne.^[11]

KARA ŚMIERCI

Kara śmierci została zniesiona w Gwatemali w przypadku przestępstw cywilnych/zwykłych, jednak nadal, przynajmniej teoretycznie, może być orzeczona na mocy kodeksów wojskowych. Niemniej jednak Gwatemala uznana jest przez ONZ za kraj abolicjonistyczny, ostatnią egzekucję wykonano tam w 2000 r.^{[12][13]}

⁷ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

⁸ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

⁹ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

¹⁰ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

¹¹ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

¹² AI (Amnesty International), Death sentences and executions 2025, 18.05.2026, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/0778/2026/en/>

¹³ Cornell Law School, V.A. Boy, Guatemala Implements Death Penalty Decisions of Inter-American Court on Human Rights, 25.09.2012, <https://dpw.lawschool.cornell.edu/guatemala-implements-death-penalty-decisions-of-inter-american-court-on-human-rights/>

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w Gwatemali w wyniku różnego rodzaju incydentów związanych z naruszeniem bezpieczeństwa zginęło łącznie: w 2024 r. 425 osób, w 2025 – 795, a do 23.07.2026 r. odnotowano – 516 ofiar.^[14]

ACLED nie uwzględnia w tych danych wszystkich zabójstw związanych z działalnością przestępczą gangów. Według Centro de Investigaciones Económicas Nacionales, które monitoruje sytuację bezpieczeństwa w Gwatemali, od stycznia do września 2025 r. odnotowano 2397 zabójstw, podczas gdy w analogicznym okresie 2026 r. zarejestrowano 2335 takich przypadków.^[15] Do największej liczby incydentów dochodzi w departamentach: Gwatemala, Escuintla, Quetzaltenango, Huehuetenango.^[16]

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Za bezpieczeństwo Gwatemali odpowiada Armia Gwatemali (Ejercito de Guatemala; inaczej Siły Zbrojne Gwatemali lub Fuerzas Armadas de Guatemala): Siły Lądowe (Fuerzas de Tierra), Siły Morskie (Fuerzas de Mar) i Siły Powietrzne (Fuerza de Aire).^[17]

Krajowa Policja Cywilna (Policia Nacional Civil lub PNC) podlega Ministerstwu Rządu (Sprawy Wewnętrzne).^[18]

Wojsko jest odpowiedzialne za utrzymanie niepodległości, suwerenności, integralności terytorialnej i honoru Gwatemali, ale od dawna koncentruje się na bezpieczeństwie wewnętrznym. Od lat 2000. rząd Gwatemali używa wojska do wspierania Krajowej Policji Cywilnej w operacjach bezpieczeństwa wewnętrznego (zgodnie z konstytucją) w walce z przestępczością zorganizowaną, przemocą gangów i handlem narkotykami. Do innych obowiązków należą bezpieczeństwo granic, cyberbezpieczeństwo i świadczenie pomocy humanitarnej. Wojsko uczestniczy również w misjach ONZ na niewielką skalę i posiada dowództwo ds. szkoleń operacji pokojowych, które oferuje szkolenia krajom regionu. Wojsko ma powiązania w zakresie bezpieczeństwa z partnerami regionalnymi, takimi jak Brazylia, Kolumbia, Salwador i Honduras. Współpraca z Salwadorem i Hondurasem obejmowała wspólną policyjno-wojskową grupę zadaniową do walki z gangami

¹⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Number of reported fatalities by country-year, 24.07.2026, <https://acleddata.com/aggregated/number-reported-fatalities-country-year>

¹⁵ AGN (Agencia Gwatemalteca de Noticias), Rodríguez L., CIEN reporta disminución de homicidios durante septiembre, 07.10.2026, <https://agn.gt/cien-reporta-disminucion-de-homicidios-durante-septiembre/>

¹⁶ ACLED, (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Guatemala, 01.01.2024 – 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁷ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

¹⁸ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

w celu patrolowania obszarów przygranicznych. Ma również powiązania ze Stanami Zjednoczonymi, m.in. poprzez wspólne ćwiczenia i pomoc materialną.^[19]

Spór graniczny nad rzeką Sastoon. W stosunkach międzynarodowych Gwatemala od dawna toczy spór z sąsiadem na wschodzie, Belize, dotyczący granicy wzdłuż rzeki Sastoon. Sprawa jest obecnie rozpatrywana przez Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości (MTS), zgodnie z referendum przeprowadzonymi przez Gwatemalę w kwietniu 2018 roku, w celu rozwiązania sporu tą drogą. Chociaż siły zbrojne obu krajów utrzymują ze sobą współpracę, która pozwoliła im uniknąć poważnych konfliktów, spór ten okresowo prowadził do incydentów wojskowych, ostatnio we wrześniu 2025 roku.^[20]

Zbrojne gangi. W zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego najpoważniejszym wyzwaniem jest obecność zbrojnych gangów. Od ponad dekady władze walczą z największymi grupami przemytniczymi kraju, znanymi jako *transportistas*, w tym z rodzinami Lorenzanas, Mendozas, Leones i Lopez-Ortiz, aresztując ich kluczowych przywódców, ale jednocześnie je rozbijając, bez unieszkodliwiania ich funkcji przestępczych.^[21]

Problemy te są szczególnie widoczne w regionach przygranicznych, wzdłuż szlaków przemytu narkotyków oraz w obszarach miejskich o silnej obecności zbrojnych gangów. Dotyczy to w szczególności regionów przygranicznych, takich jak **Petén, Izabal, Huehuetenango i San Marcos**, które pozostają kluczowymi punktami tranzytu narkotyków. Przemoc gangów utrzymuje się również na obszarach miejskich, gdzie w strefach 1, 6 i 18 miasta Gwatemala, a także w Villa Nueva i Mixco, obserwuje się znaczną aktywność przestępczą.^[22]

Do najważniejszych transgranicznych i transnarodowych (gangi te działają w różnych krajach Ameryki Środkowej oraz w Stanach Zjednoczonych) przestępczych grup zbrojnych należy **Barrio-18 (B-18)**, która dominuje w peryferyjnych dzielnicach miasta Gwatemala, koncentrując się w Strefie 18, skąd pochodzi jej nazwa, oraz w dzielnicy El Gallito (Strefa 3). Jej rywal, gang **Mara Salvatrucha (MS-13)**, wywodzący się z sąsiedniego Salwadoru, jest stosunkowo mniejszy, ale podobno zdobywa przewagę w różnych częściach miasta.^[23]

W Gwatemali działa również gang amerykańsko-guatemalski **White Fence**. Zajmuje się wymuszeniami, handlem narkotykami i zabójstwami na zlecenie oraz **Dementes Locos** będący *clica*, czyli lokalną komórką Mara Salvatruchy zaangażowanym w walkę nad kontrolę nad handlem narkotykami, głównie w mieście Gwatemala.^[24]

¹⁹ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

²⁰ Florida International University, Ellis E., Guatemala's Security Challenges and the Government Response: An Update, 03.03.2026, <https://gordoninstitute.fiu.edu/news-events/the-policy-spotlight/2026/guatemalas-security-challenges-government-response.html>

²¹ Florida International University, Ellis E., Guatemala's Security Challenges and the Government Response: An Update, 03.03.2026, <https://gordoninstitute.fiu.edu/news-events/the-policy-spotlight/2026/guatemalas-security-challenges-government-response.html>

²² BTI Transformation Index, Guatemala Country Report 2026, <https://bti-project.org/en/reports/country-report/GTM>

²³ Florida International University, Ellis E., Guatemala's Security Challenges and the Government Response: An Update, 03.03.2026, <https://gordoninstitute.fiu.edu/news-events/the-policy-spotlight/2026/guatemalas-security-challenges-government-response.html>

²⁴ Soy502, Alvarez C., Fuerzas de seguridad confirman el resurgimiento de la pandilla White Fence, 22.10.2026, <https://www.soy502.com/articulo/pnc-confirma-resurgimiento-pandilla-white-fence-102052>

Oprócz tych działających na arenie międzynarodowej brutalnych gangów ulicznych, działa także krajowa organizacja przestępcza **Los Cara Dura** (inny zapis: **Los Caradura**), której początki sięgają elitarnej (krajowe centrum biznesu) Strefy 10 w mieście Gwatemali, i która zdominowała nielegalną działalność związaną z narkotykami, barami i prostytutką w praktycznie całym obszarze metropolitalnym Gwatemali.^[25]

Władze Gwatemali starają się przeciwdziałać działalności grup przestępczych, współpracując przy tym m.in. z władzami Meksyku i USA. W marcu 2025 r. zatrzymano Huista Alera Baldomero, jednego z bossów narkotykowych. Z kolei w styczniu 2026 r. prezydent Gwatemali ogłosił 30-dniowy stan wyjątkowy, po tym jak 20 członków Barrio 18 uciekło z więzienia. Wprowadzenie stanu wyjątkowego umożliwiło przeprowadzenie masowych aresztowań, w wyniku których w ciągu miesiąca zatrzymano 3300 osób. Aresztowania miały w widoczny sposób zmniejszyć liczbę zabójstw. Środki te umożliwiły przeprowadzenie masowych aresztowań, w wyniku których w niecały miesiąc zatrzymano około 3300 osób. Władze twierdzą, że ww. działania zmniejszyły liczbę zabójstw i wymuszeń, choć analitycy twierdzą, że aresztowania prawdopodobnie nie przyniosą długoterminowej poprawy bezpieczeństwa.^[26]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Władze wprowadzają okresowo, na 30 dni, lokalne stany wyjątkowe, związane z zagrożeniami wynikającymi z działalności gangów. Do tego typu sytuacji doszło m.in. w styczniu i kwietniu 2026 r.^[27]

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w Gwatemali w wyniku różnych incydentów związanych z naruszeniem bezpieczeństwa w 2024 r. zginęło łącznie 243 cywilów, zaś do połowy października 2025 r. – 271.^[28]

Według Centro Observancia en Seguridad Ciudadana (Centrum Obserwacji Bezpieczeństwa Miejskiego) problemem Gwatemali są zabójstwa związane z przestępczością zorganizowaną i wojnami terytorialnymi gangów. Rok 2025 był pierwszym rokiem, w którym wskaźnik zabójstw wykazał tendencję wzrostową, z 16,1 zabójstw na 100 000 mieszkańców w 2024 r. do 17,3 w 2025 r. W 2025 r. 47% zabójstw miało miejsce w departamencie Gwatemala.^[29]

²⁵ Florida International University, Ellis E., Guatemala's Security Challenges and the Government Response: An Update, 03.03.2026, <https://gordoninstitute.fiu.edu/news-events/the-policy-spotlight/2026/guatemalas-security-challenges-government-response.html>

²⁶ InSight Crime, Papadovassilakis A., How Guatemala's Gang Crisis Reached a Boiling Point, 18.02.2026, <https://insightcrime.org/news/how-guatemalas-gang-crisis-reached-boiling-point/>

²⁷ Americas Quarterly, Perez O.J., Guatemala's State of Emergency Will Test Its Democracy, 27.01.2026, <https://americasquarterly.org/article/guatemalas-state-of-emergency-will-test-its-democracy/>

²⁸ ACLED, (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Guatemala, civilians, 01.01.2024 – 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁹ Centro de Observancia Seguridad Ciudadana, Challenges in Citizenship Security for the year 2026, <https://cien.org.gt/wp-content/uploads/2026/01/Challenges-in-Citizenship-Security-in-Guatemala-for-the-year-2026.pdf>

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

W okresie od początku 2024 r. do 20.10.2026 r. na terenie Gwatemali nie odnotowano regularnych działań zbrojnych, które spowodowałyby straty wśród ludności cywilnej.

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

W okresie od początku 2024 r. do 20.10.2026 r. na terenie Gwatemali nie odnotowano działań partyzanckich, które spowodowałyby straty wśród ludności cywilnej.

DZIAŁANIA ODWETOWE

W okresie od początku 2024 r. do 20.10.2026 r. na terenie Gwatemali nie odnotowano regularnych działań odwetowych, które spowodowałyby straty wśród ludności cywilnej.

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

W Gwatemali nie toczy się obecnie konflikt zbrojny.

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

W okresie od początku 2024 r. do 20.10.2026 r. nie odnotowano w Gwatemali ataków terrorystycznych.

Sporadycznie niezidentyfikowane grupy używają środków wybuchowych. Np. 5 stycznia 2025 r. w Cantel w departamencie Quetzaltenango nieznani sprawcy podłożyli i zdetonowali improwizowane urządzenie wybuchowe w domu lokalnego burmistrza, znajdującym się w Strefie 1 miasta. Nikt nie odniósł obrażeń. Motyw ataku pozostaje niejasny, ale burmistrz podejrzewa, że ma on związek z jego sprzeciwem wobec instalacji masztów internetowych w tej okolicy. Nie odnotowano ofiar śmiertelnych.^[30]

w dniu 4 czerwca 2025 r. w Mixco w Gwatemali nieznana osoba rzuciła ładunek z gazem łzawiącym w kierunku targowiska Primero de Julio. Osoby przebywające na terenie targowiska zostały zmuszone do ewakuacji. Wśród osób najbardziej dotkniętych zdarzeniem znaleźli się uczniowie z pobliskiej szkoły oraz ciężarna

³⁰ ACLED, (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Guatemala, civilians, 01.01.2024 – 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

policjantka, która doświadczyła trudności z oddychaniem i napadów lękowych. Na miejscu zdarzenia pomocy udzielili strażacy.^[31]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

W Gwatemali stosunkowo często dochodzi do porwań w celu wymuszenia okupu. Np. 14 maja 2025 r. w San Pedro Ayampuc w Gwatemali niezidentyfikowani uzbrojeni mężczyźni porwali syna burmistrza San Pedro Ayampuc, gdy ofiara jechała samochodem. Został on uratowany przez policję 15 maja 2025 r., choć sprawców nie udało się zatrzymać. Porywacze zażądali nieokreślonej kwoty pieniędzy w zamian za uwolnienie.^[32]

23 czerwca 2025 r. w Santa Cruz Barillas w departamencie Huehuetenango trzech mężczyzn porwało 17-letnią dziewczynę i zażądało zapłaty okupu za jej bezpieczne uwolnienie. Następnego dnia władzom udało się uratować dziewczynę i aresztować porywaczy podczas spotkania z nimi, udając, że są gotowi przekazać pieniądze z okupu. Dwóch sprawców przewieziono na posterunek policji w Santa Cruz Barillas, gdzie tłum mieszkańców siłą wyrwał ich z aresztu i poddał linczowi (opisano to w osobnym wpisie). Trzeci podejrzany, 17-letni, został przekazany do sądu dla nieletnich.^[33]

1 września 2025 r. w miejscowości San Francisco El Alto w departamencie Totonicapán co najmniej czterech uzbrojonych mężczyzn porwało dziewczynę i zażądało od rodziny ofiary zapłaty 50 000 quetzali w zamian za jego bezpieczne uwolnienie. Mimo że rodzina nie zapłaciła okupu, ofiara została uwolniona następnego dnia przez policję na terenie porośniętym drzewami w miejscowości Zunil (Quetzaltenango). Ofiara była nieprzytomna i została przewieziona do placówki medycznej. 1 osoba została ranna.^[34]

We wrześniu 2026 r. w Huite doszło do zabójstwa 8 osób. Obecnie prowadzone jest śledztwo, czy zabójstw nie dokonało wojsko gawatemalskie.^[35]

W związku z wojną o wpływy między gangami **MS-13**, **Barrio-18** i **grupą handlarzy narkotyków Los Cara Dura** w 2026 r., Gwatemala zmaga się obecnie z najkrwawszą falą przemocy gangów od lat. Władze odnotowały 1437 zabójstw między styczniem a czerwcem oraz kolejne 312 zgonów z powodu przemocy w lipcu. Tylko w ciągu pierwszych 14 dni sierpnia zginęło 147 osób – średnio ponad 10 ofiar dziennie – a wojna terytorialna między dwoma największymi gangami w kraju i potężną strukturą zajmującą się przemytem narkotyków rozprzestrzeniła się ze stolicy na

³¹ ACLED, (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Guatemala, civilians, abduction, forced disappearance 01.01.2024 – 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³² ACLED, (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Guatemala, civilians, abduction, forced disappearance, 01.01.2024 – 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³³ ACLED, (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Guatemala, civilians, abduction, forced disappearance, 01.01.2024 – 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁴ ACLED, (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Guatemala, civilians, abduction forced disappearance, 01.01.2024 – 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁵ Latinamerica Voice, Guatemala Probes Army's Role After Eight Killings Leave Huíté Searching for Answers, 30.09.2026, <http://latinamericanpost.com/americas/guatemala-probes-armys-role-after-eight-killings-leave-huite-searching-for-answers/>

gminy w całym kraju. Zabójstw, najczęściej ukierunkowanych, dokonują zamaskowani napastnicy z broni palnej.^{[36][37]}

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

W przeszłości, za rządów poprzedniego prezydenta Alejandro Giammattei (2020-2024) pojawiały się opinie, że prawo do wolności zgromadzeń nie zawsze było chronione. Prezydent korzystał z prawa do ogłaszania stanu wyjątkowego, co pozwalało władzom na ograniczanie gwarancji konstytucyjnych w odpowiedzi na protesty. Jednak brak jest podobnych informacji pochodzących z okresu obejmującym niniejsze opracowanie.^[38]

ACLED nie odnotowuje protestów z użyciem siły w 2024 r., w kolejnym roku odnotowuje jedno zdarzenie. 28 maja 2025 r. w mieście Gwatemala grupa rodziców zorganizowała na terenie kampusu Uniwersytetu San Carlos (USAC) demonstrację z transparentami, której postulaty nie zostały jasno określone. Podczas tej akcji ochroniarze i pracownicy administracyjni uniemożliwili dwóm posłom z Partii Ruchu Seed wejście do pobliskiego przedszkola, w którym posłowie mieli przeprowadzić kontrolę. Demonstranci wykrzykiwali obelgi i hasła skierowane przeciwko posłom oraz dopuścili się fizycznej napaści na nich i ich ochroniarzy. Dziennikarz, który rejestrował to wydarzenie, został zaatakowany przez ochroniarzy uniwersyteckich. Próbowali oni odebrać mu sprzęt.

24 października 2025 r. mieszkańcy Santiago Atitlán zdołali odsunąć burmistrza Francisco Coché od władzy pod zarzutem korupcji. Interwencji tej towarzyszyły trwające niemal miesiąc protesty i zablokowanie ratusza. Władze rdzennej ludności z innych regionów poparły mieszkańców Santiago Atitlán i zwróciły się do ministra spraw wewnętrznych Francisco Jiménez i rzecznika praw człowieka José Alejandro Córdova z prośbą o ochronę praw ludu Tz'utujil przed działaniami organów ścigania, które próbowały ponownie otworzyć ratusz zamknięty przez ludność.^[39]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Kraj stoi przed poważnym wyzwaniem związanym z nasileniem się handlu narkotykami i działalnością gangów ulicznych, które dopuszczają się systematycznych wymuszeń oraz innych przestępstw i przemocy. Dochody płynące z nielegalnej działalności w Gwatemali pogłębiły problem korupcji i słabości instytucji publicznych, a gangi, za pomocą przekupstwa i zastraszania, przejęły przepełnione więzienia, które miały służyć ich przetrzymywaniu, i przekształciły je w centra dowodzenia, służące do planowania i realizacji ich przestępczych projektów.^[40]

Gwatemala jest znaczącym producentem heroiny i węzłem tranzytowym, a uprawa maku skupia się w regionach północnych. Meksykańskie kartele, a zwłaszcza kartel

³⁶ Sociedad, 147 Killed in 14 Days: Inside Guatemala's Escalating Gang War, 26.08.2026r., <https://www.sociedadmedia.com/guatemala-gang-war-escalation-2026/>

³⁷ ACLED, (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Guatemala, civilians, violent demonstrations, 01.01.2024 – 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁸ Freedom House, Freedom of the World 2024, Gwatemala, <https://freedomhouse.org/country/guatemala/freedom-world/2024>

³⁹ PBI Guatemala, Current Political Situation October 2025, <https://pbi-guatemala.org/en/news/current-political-situation-october-2025>

⁴⁰ Florida International University, Ellis E., Guatemala's Security Challenges and the Government Response: An Update, 03.03.2026, <https://gordoninstitute.fiu.edu/news-events/the-policy-spotlight/2026/guatemalas-security-challenges-government-response.html>

z Sinaloa, kontrolują produkcję i dystrybucję, często angażując lokalnych rolników, dla których mak stanowi główne źródło dochodów. Handel kokainą i innymi narkotykami stanowi najbardziej dochodowy nielegalny rynek w Gwatemali. Kraj ten pełni rolę głównego węzła tranzytowego dla kokainy z Ameryki Południowej, a szlaki handlowe rozciągają się aż do Stanów Zjednoczonych i Europy. Meksykańskie kartele rywalizują o kontrolę nad korytarzami przemytu, co prowadzi do częstych brutalnych starć. Korupcja w instytucjach państwowych pozwala handlarzom działać w warunkach względnej bezkarności. W ułatwianiu transportu i praniu dochodów z przestępczej działalności zamieszani są wysocy rangą urzędnicy.^[41]

Gwatemala jest krajem pochodzenia, tranzytu i przeznaczenia w kontekście handlu ludźmi. Większość przypadków dotyczy wykorzystywania seksualnego i handlu ludźmi w celach pracy, przy znacznym udziale zorganizowanych grup przestępczych, w tym gangów o charakterze mafijnym oraz luźno zorganizowanych sieci posiadających powiązania międzynarodowe. Funkcjonariusze organów ścigania, w tym policji i wojska, są powiązani z ułatwianiem tych działań z powodu korupcji, co dodatkowo komplikuje wysiłki zmierzające do zwalczania tej przestępczości.^[42]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Chociaż nie ma stałych ograniczeń swobodnego przemieszczania się, przemoc i groźby przemocy ze strony gangów i zorganizowanych grup przestępczych ograniczają to prawo w praktyce i doprowadziły do przesiedleń tysięcy osób. Przemieszczanie się jest regularnie ograniczane z powodu wprowadzanych przez rząd stanów oblężenia i prewencji (stanów wyjątkowych).^[43] W kwietniu 2026 r. rząd wprowadził czasowo stan prewencyjny w departamentach: Escuintla, Izabal, San Marcos i Huehuetenango, w celu walki z kartelami i innymi grupami przestępczymi.^[44]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Zdecydowana większość ludności zamieszkuje południową połowę Gwatemali, szczególnie w regionach górskich. Jednocześnie prawie połowa ludności żyje na terenach wiejskich. Ludność miejska stanowi 53,1% całkowitej populacji kraju. Współczynnik urbanizacji w skali rocznej to 2,59% (szac. na lata 2020–2025). Największy ośrodek miejski to miasto Guatemala – 3,095 mln ludności.^[45] W Gwatemali głównym kierunkiem migracji jest departament Guatemala. Mniejsze ośrodki miejskie również odgrywają coraz większą rolę w procesie urbanizacji i przyciągają ludność wiejską. Główne przyczyny migracji wewnętrznej to ubóstwo

⁴¹ Global Organized Crime Index, Guatemala, <https://ocindex.net/country/guatemala>

⁴² Global Organized Crime Index, Guatemala, <https://ocindex.net/country/guatemala>

⁴³ Freedom House, Freedom of the World 2024, Guatemala, <https://freedomhouse.org/country/guatemala/freedom-world/2024>

⁴⁴ Ministerio de Gobernación, Nuevo estado de prevención rige en cinco departamentos del país, 21.04.2026, <https://mingob.gob.gt/nuevo-estado-de-prevencion-rige-en-cinco-departamentos-del-pais/>

⁴⁵ CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/#people-and-society>

i poszukiwanie stabilnego zatrudnienia, niskie dochody z rolnictwa i uzależnienie gospodarstw od własnych zbiorów, ograniczony dostęp do formalnego zatrudnienia i zabezpieczeń społecznych. Migrują głównie ludzie młodzi.^[46]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Badania przeprowadzone w 2016 roku zidentyfikowały szeroki wachlarz czynników napędzających przesiedlenia wewnętrzne w Gwatemali: przemoc, wymuszenia i groźby; przestępczość zorganizowana i handel narkotykami; rozwój działalności gospodarczej na dużą skalę (takiej jak uprawa trzciny cukrowej i palmy olejowej, hodowla bydła, górnictwo i produkcja energii wodnej); oraz zjawiska naturalne i klimatyczne. Do tego dochodzą inne czynniki ryzyka, które powodują migrację, takie jak pogłębianie się nierówności społecznych w dostępie do opieki zdrowotnej, edukacji, mieszkań, środków do życia i ziemi (najbardziej dotknięte są osoby mieszkające na obszarach wiejskich i zmarginalizowanych) oraz dominacja systemu patriarchalnego.^[47]

Ekspansja wielkiego biznesu zmniejszyła obszary upraw roślin konsumpcyjnych, co doprowadziło do przesiedleń rodzin, a czasem całych społeczności w północno-zachodniej części kraju. Sytuacja ta z kolei naraziła te osoby na choroby i niedożywienie, z ograniczonym lub zerowym dostępem do środków do życia. Ich bezbronność dodatkowo pogłębia przemoc, zastraszanie i wywłaszczanie ziemi przez wielki biznes, a także szkody wyrządzane środowisku, zwłaszcza źródłom wody, poprzez zanieczyszczenie, nadmierną eksploatację i zmianę biegu rzek.^[48]

Według statystyk krajowych, w Gwatemali obecnie przebywa 1,2 mln osób wewnętrznie przesiedlonych, co stanowi około 7% całej populacji. W tej grupie 53% to kobiety, co wskazuje na większe narażenie kobiet na zjawisko przesiedleń wewnętrznych. Ponadto 62,2% osób przesiedlonych ma mniej niż 30 lat, co odzwierciedla znaczący wpływ tego zjawiska na młodą populację kraju. Na poziomie departamentów głównymi departamentami pochodzenia osób wewnętrznie przesiedlonych są: Gwatemala (18,20%), Alta Verapaz (10,65%), Huehuetenango (8,78%), Izabal (7,80%) i Escuintla (7,16%).^[49]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Meksyk jest głównym państwem sąsiedzkim przyjmującym Gwatemalczyków ubiegających się o azyl. Dane UNHCR wskazują, że w Meksyku mieszka około 6393 uznanych gwatemalskich uchodźców i 4407 Gwatemalczyków ubiegających się o azyl. Drugim krajem docelowym są Stany Zjednoczone Ameryki.^[50]

⁴⁶ World Bank Blogs, Eberhard-Ruitz A., Almeida R., Kerf M., Migrating for a better life: Why better jobs are key to helping youth prosper at home in Guatemala, <https://blogs.worldbank.org/en/jobs/migrating-better-life-why-better-jobs-are-key-helping-youth-prosper-home-guatemala>

⁴⁷ Forced Migration Review, Triggers of internal displacement in Guatemala, <https://www.fmreview.org/latinamerica-caribbean/hernandezbonilla/>

⁴⁸ Forced Migration Review, Triggers of internal displacement in Guatemala, <https://www.fmreview.org/latinamerica-caribbean/hernandezbonilla/>

⁴⁹ Instituto Nacional de Estadística, El INE y ACNUR presentaron datos sobre Desplazamiento Interno en Guatemala, <https://www.ine.gob.gt/2025/09/04/el-ine-y-acnur-presentaron-datos-sobre-desplazamiento-interno-en-guatemala/>

⁵⁰ UNHCR Operational Data Portal, Refugees in Mexico, <https://data.unhcr.org/en/country/mex>

Od 1990 r. liczba Gwatemalczyków mieszkających za granicą wzrosła prawie dziesięciokrotnie – z 350 000 do 3 milionów w 2024 r.^[51]

Od lat 60. XX wieku społeczność gwatemalska stale zwiększa swoją obecność w Stanach Zjednoczonych, do czego przyczynia się splot czynników politycznych, strukturalnych kryzysów gospodarczych oraz katastrof klimatycznych. Do 2019 r. Gwatemalczyki stali się drugą pod względem liczebności grupą pochodzącą z Ameryki Środkowej w USA. Główne skupiska tej diaspory koncentrują się w metropoliach takich jak Los Angeles, Houston oraz Chicago.^[52]

Szacuje się, że większość migrantów z Gwatemali nie posiada dokumentów tożsamości jeszcze przed opuszczeniem ojczyzny. Mimo tego braku decydują się na podróż do USA, co naraża ich po drodze na liczne niebezpieczeństwa. Pomimo skomplikowanej sytuacji, utrzymują oni później bliski kontakt z krajem, przysyłając rodzinom znaczne wsparcie finansowe. Niemniej jednak emigracja wykwalifikowanych kadr wywołuje w Gwatemali zjawisko „drenażu mózgów”, co dodatkowo pogarsza sytuację gospodarczą państwa.^[53]

PO DSUMOWANIE

Gwatemala jest demokratyczną republiką prezydencką.

Kara śmierci została zniesiona w Gwatemali w przypadku przestępstw cywilnych i zwykłych, chociaż nadal jest dozwolona na mocy kodeksów wojskowych.

Gwatemala nie jest obecnie stroną żadnego konfliktu. Problemem Gwatemali jest przemoc związana z działalnością karteli narkotykowych oraz gangów miejskich. W ostatnim okresie w związku z wojnami karteli wzrosła liczba zabójstw. Najczęściej przyczyną ataków jest zemsta lub zwalczanie konkurencyjnych grup. Ludność cywilna może być ofiarą przypadkowych ataków.

Przemoc oraz klęski żywiołowe w Gwatemali powodują liczne przesiedlenia. Obecnie w Gwatemali jest ok. 1,2 mln osób wewnętrznie przesiedlonych. Ruchy te monitoruje zarówno rząd Gwatemali, jak i międzynarodowe agencje pomocowe.

⁵¹ IOM (International Organization for Migration), IOM Guatemala Country Fact Sheet, https://guatemala.iom.int/sites/g/files/tmzbdl2416/files/documents/2025-06/guatemala-country-fact-sheet_gt_june_2025.pdf

⁵² EBSCO, Guatemalan immigrants, <https://www.ebsco.com/research-starters/social-sciences-and-humanities/guatemalan-immigrants/>

⁵³ EBSCO, Guatemalan immigrants, <https://www.ebsco.com/research-starters/social-sciences-and-humanities/guatemalan-immigrants/>

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA

1. ACLED, (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Panama, civilians, violent demonstrations, 01.01.2024 – 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
2. AGN (Agencia Gwatemalteca de Noticias, Rodriquez L., CIEN reporta disminución de homicidios durante septiembre, 07.10.2026, <https://agn.gt/cien-reporta-disminucion-de-homicidios-durante-septiembre/>
3. AI (Amnesty International), Death sentences and executions 2025, 18.05.2026, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/0778/2026/en/>
4. Americas Quarterly, Perez O.J., Guatemala's State of Emergency Will Test Its Democracy, 27.01.2026, <https://americasquarterly.org/article/guatemalas-state-of-emergency-will-test-its-democracy/>
5. BTI Transformation Index, Guatemala Country Report 2026, <https://bti-project.org/en/reports/country-report/GTM>
6. Centro de Observancia Seguridad Ciudadana, Challenges in Citizenship Security for the year 2026, <https://cien.org.gt/wp-content/uploads/2026/01/Challenges-in-Citizenship-Security-in-Guatemala-for-the-year-2026.pdf>
7. CIA (Central Intelligence Agency), World Factbook, Guatemala, 17.12.2025, <https://web.archive.org/web/20260127142657/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/guatemala/people-and-society>
8. Cornell Law School, V.A. Boy, Guatemala Implements Death Penalty Decisions of Inter-American Court on Human Rights, 25.09.2012, <https://dpw.lawschool.cornell.edu/guatemala-implements-death-penalty-decisions-of-inter-american-court-on-human-rights/>
9. EBSCO, Guatemalan immigrants, <https://www.ebsco.com/research-starters/social-sciences-and-humanities/guatemalan-immigrants/>
10. Florida International University, Ellis E., Guatemala's Security Challenges and the Government Response: An Update, 03.03.2026, <https://gordoninstitute.fiu.edu/news-events/the-policy-spotlight/2026/guatemalas-security-challenges-government-response.html>
11. Forced Migration Review, Triggers of internal displacement in Guatemala, <https://www.fmreview.org/latinamerica-caribbean/hernandezbonilla/>
12. Freedom House, Freedom of the World 2024, Guatemala, <https://freedomhouse.org/country/guatemala/freedom-world/2024>
13. Global Organized Crime Index, Guatemala, <https://ocindex.net/country/guatemala>
14. InSight Crime, Papadovassilakis A., How Guatemala's Gang Crisis Reached a Boiling Point, 18.02.2026, <https://insightcrime.org/news/how-guatemalas-gang-crisis-reached-boiling-point/>

15. Instituto Nacional de Estadística, El INE y ACNUR presentaron datos sobre Desplazamiento Interno en Guatemala, <https://www.ine.gob.gt/2025/09/04/el-ine-y-acnur-presentaron-datos-sobre-desplazamiento-interno-en-guatemala/>
16. IOM (International Organization for Migration), IOM Guatemala Country Fact Sheet, https://guatemala.iom.int/sites/g/files/tmzbd12416/files/documents/2025-06/guatemala-country-fact-sheet_gt_june_2025.pdf
17. Latinamerica Voice, Guatemala Probes Army's Role After Eight Killings Leave Huité Searching for Answers, 30.09.2026, <http://latinamericanpost.com/americas/guatemala-probes-armys-role-after-eight-killings-leave-huite-searching-for-answers/>
18. Ministerio de Gobernación, Nuevo estado de prevención rige en cinco departamentos del país, 21.04.2026, <https://mingob.gob.gt/nuevo-estado-de-prevencion-rige-en-cinco-departamentos-del-pais/>
19. Onet Podróże, Gwatemala – podstawowe informacje, 22.04.2010, <https://podroze.onet.pl/ciekawe/gwatemala-podstawowe-informacje/9nvr5p0>
20. PBI Guatemala, Current Political Situation October 2025, <https://pbi-guatemala.org/en/news/current-political-situation-october-2025>
21. Sociedad, 147 Killed in 14 Days: Inside Guatemala's Escalating Gang War, 26.08.2026r., <https://www.sociedadmedia.com/guatemala-gang-war-escalation-2026/>
22. Soy502, Alvarez C., Fuerzas de seguridad confirman el resurgimiento de la pandilla White Fence, 22.10.2026, <https://www.soy502.com/articulo/pnc-confirma-resurgimiento-pandilla-white-fence-102052>
23. UNHCR Operational Data Portal, Refugees in Mexico, <https://data.unhcr.org/en/country/mex>
24. Wikimedia Commons, File:Guatemala map fr.svg, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Afghanistan_administrative_divisions_-_de_-_colored.svg
25. World Bank Blogs, Eberhard-Ruitz A., Almeida R., Kerf M., Migrating for a better life: Why better jobs are key to helping youth prosper at home in Guatemala, <https://blogs.worldbank.org/en/jobs/migrating-better-life-why-better-jobs-are-key-helping-youth-prosper-home-guatemala>